

БРАНИЧ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ

ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА У СРБИЈИ

ИЗЛАЗИ :	ОДГОВОРНИ УРЕДНИК :	УРЕДНИШТВО :
1. и 16. сваког месеца.	Милан Ст. Марковић ПРАВОЗАСТУПНИК	Дубровачка улица број 18.

О ПОМИЛОВАЊУ

(ПО БЕРНЕРУ*)

Право помиловања има се посматрати са три гледишта.

Прво милост има да отклони противречност, која, при неизбежној непотпуности свију законодавстава, може постојати између закона и права по општем појму. Она савлађује укоченост закона, да би *право* дошло до примене.

Затим значи милост, и то у њеном правом и узвишеном смислу, да се на кривца не примењује ни закон, ни строго право, него да се *прашта казна, која је по закону и праву потпуно заслужена*, било што је кривац по целој својој личности бољи, него његова поједина дела, било што виши обзири друштва и државе праштање казне захтевају.

На послетку милост има свој велики и нарочити значај у погледу оних злочинаца, код којих је *већ од чести издржање казне произвела поправљање*. У овоме правцу, који ће добити већег значаја при реформисању казнене системе, мора се помиловање развити у строго одређеној радњи.

Народног представништва не треба поверити право помиловања. Парламентарно претресање помиловања одузело би му светињу и значај. Оно би шта више потпуно

*) Бернерово дело о казненом праву превео је на српски 1870. год. Ђ. П. Радовановић, и то само први, општи део. Тај превод, који је рађен по старијем издању, а и доста је скраћен, не може се данас добити у књижа-рама, а нема га више ни у народној библиотеци. Било би веома корисно, кад би се неко латио, да приреди нов превод овога извренога дела.

осујетило намеру политичке амнестије, јер би политичке злочине, које амнестија треба да покрије непровидном копреном, изнело на највиднију светлост и распалило партијске страсти, које треба ублажавати. Скупштина је одвећ спор и тром орган за вршење помиловања.

Судијама треба признати законом ограничено право ублажавања казне, али не и право помиловања. Од судије се тражи своје право, а не милост. По своме уставном положају судије не могу себи присвајати право помиловања.

Право помиловања излив је *суверенства*. У монархијама оно је тако природно право државног поглавара, као личног заступника суверенства, да се монархични поглавар не може ни замислити без права помиловања. Стојећи на узвишеној висини над партијама, ослобођен закона и баш с тога својој савести у много већем смислу одговоран, државни је поглавар и најзгоднији орган за вршење помиловања. У *републикама* припада право помиловања сувереном телу.

Пошто владалац није у стању, да сам испита све молбе за помиловање, то он мора употребити туђу помоћ. Било би целисходно, кад би ову помоћ указивала колегија, постављена за претходно испитивање молаба за помиловање, која би се морала састојати из више образованих криминалиста, свештеника и психолога.¹⁾ Да би се избегло нагомилавање молаба владаоцу, то је право помиловања за неке предмете пренето на поједине власти, тако н. пр. пореске ствари на министра финансија, поштанске казне на главног управника пошта, војном команданту при објављеним опсадама.

Помиловање може наступити:

- 1) Пре пресуде, — обустављањем парнице (*Abolitio*);
- 2) После пресуде, *правим помиловањем*, које се састоји у делимичном или потпуном праштању досуђене казне (*Aggratiatio — plena vel minus plena*);

¹⁾ При претходном саветовању о молбама за помиловање неби требало да оскудева и *правнички* елемент. Али ако се само правници питају, то би се ствар о помиловању претресала искључно са правничког гледишта, а тиме би потамнео прави значај милости. Мора дакле наступити допуна другим елементима. А за то нико није подобнији него *психолог*, који има да испитује човечију душевност, и *свештеник*, који проповеда милост и измирење, и чија је задаћа, да људска дела суди са дубљег наравственог гледишта.

3) После делимичног извршења *праштањем остатка казне* и штетних последица, скопчаних са казном (*Restitutio ex caritate gratiae*).

О значају „*аболиције*“ постоји врло различито тумачење, а објасњује се овако:

Аболиција звало се код Римљана право, које је дато тужиоцу, да одустане од кривичне тужбе.¹⁾ Таква аболиција имала је само то дејство, да привремено обустави парницу, али није спречавала, да се понови оптужба због истог злочина, не може се дакле никако сматрати као угушивање кривице. У новије доба напротив употребљен је израз „*аболиција*“ за угушивање кривичних ствари, те се разликују два вида аболиције, наиме: *Abolitio specialis*, т. ј. угушивање поједине кривице, и *Abolitio generalis*, а то је *амнестија*. А пошто је *Abolitio specialis* у неким уставима, нарочито кад је истрага већ почела, забрањена, — јер се сматра да милост не може затворити путове правде и потајно склонити кривице — то се граматско тумачење развило тако, да се под аболицијом разуме поглавито *abolitio generalis* или *амнестија*.²⁾ Међу тим амнестија може садржавати како право помиловање и рестуцију, тако и угушивање парнице, стога име „*аболиција*“ не изриче изрично њено биће и зато је најбоље да се оно избегава.

Помиловање заглађује у опште злочин само у толико, што се исти *не сме још једаред казнити*. Ако ће да ослободи и од плаћања парничних трошкова, то се мора у акту помиловања изреком наредити. На права *трекиа*, нарочито на приватна права прибављена кривичним делом, помиловање се *никада* не односи, јер држава се може одрећи само својих властитих права, којима припада и право парничних трошкова.

Даље него помиловање у опште, распростиру се дејства *амнестије*. Истина ни она не може поништити цивилна права, која проистичу из злочина, међутим она садржи за свој смер по све потребну фикцију, да злочин није ни постојао, те стога се амнестиран злочин при поврату не може ни урачунавати. Она користи свима

1) L. 6. 7. 8. 9, 10. D. ad SC. Pupill.

2) Против обустављења у путу милости уста-и су: бадгиски, баварски, баденски, пруски. За обустављање говоре уставни: саксонски, хановерански и др.

саучесницима, јер сматра да само дело више не постоји. Истина, она може бити дата и условно и садржавати нека ограничења милости; али та ограничења морају бити изреком наведена, а при томе треба имати добро на уму, да се амнестија, која би многа лица искључила из милости, може лако изметнути у противустванно угушивање појединих кривичних дела.

Пошто се милост не даје из личне наклоности, него из основа више правичности и у јавном интересу, то се ње, као и застарелости, *не може одрећи*. Ово важи и за оне случаје, кад амнестија обухвата и обустављање већ отпочетих истрага. У таквим случајима истина могао би окривљени желити, да се настави истрага, ако би се надати могао, да набави доказе за своју невиност. Али свако продужење истраге било би у опреци са бићем и смером амнестије, јер са датом амнестијом злочин празно престаје, као и с тога, што амнестија може своју задаћу, да опет успостави мир међу раздвојеним странкама и да баци непровидну копрену на прошлост, само онда постићи, ако се у целој ствари ништа даље не ради.¹⁾

Ако је акт помиловања нејасан, то се тумачење његово мора тражити код помилсвача²⁾.

Помиловање министара у толико је искључено, у колико би се тиме поништило основно начело министарске одговорности.³⁾

Са великом штедњом треба вршити право помиловања код оних злочина, који се — као нарочито увреде и приватне клевете — казне поглавито у интересу увређеног приватног лица. Увређени нарочито код увреде части, има права на задовољење, што му се даје каж-

1) Норвешки устав на против наређује: „Злочинац може бирати, хоће ли примити Краљеву милост, или ће се подвргнути досуђеној му казни.“

2) Као привилегија морало би се помиловање тумачити у ужем смислу, јер *privilegia sunt strictae interpretationis*. Противни захтев изриче се реченицом: *in dubio mitius*. Најпостоји је излаз из оне дилеме, да се код самог помиловача упита за смисао указа о помиловању. Ако судови сами могу отклонити сумњу, то се њихова надлежност не може порећи. Али они немају права, да нарочити акт суверености по својој вољи проширују или сужавају.

3) Чл. 24. српског закона о министарској одговорности од 21. X. 1870. гласи: „Краљ не може никад спречавати оптужење министра, нити у случају оеуде употребити право помиловања, осим ако би му скупштина то предложила“. (Преводил.)

њењем увређача, и држава не може са приватним интересима, с истом слободом располагати, као и с државним интересима.¹⁾

М. С. М.

ОСТАЈЕ И ДАЉЕ ПОД СТЕЧАЈЕМ!

У стање, у коме је био пре отварања стечаја, дужник се повраћа, кад се поравна са својим повериоцима, и суд одобри ово поравнање. Но, у закону о стецинском судском поступку, ништа није речено о томе: шта ће бити са дужником, чији је стечај свршен по §. 127. истог поступка, услед тога, што је исцрпена цела стецинска маса.

Мислимо: да такав стецински дужник, чији је стечај свршен, по поменутом правилу, *остаје и даље под стечајем*, ако има ма и један стецински поверилац, који није потпуно намирен из његове стецинске масе, или иначе.

У чланку: „Не остаје даље под стечајем“, у 12. бр. „Бранича“, од ове године, г. Сп. Радојичић, професор В. Школе, мишљења је: да такав стецински дужник, чији је стечај свршен услед исцрпљења стецинске масе, не остаје даље под стечајем.

Речима: „свршено стецинште“ у §. 127. хоће да се каже, по нашем мишљењу, то: да су свршене судске и административне радње, које сачињавају стецинско поступање, но не и то: да „не остаје даље под стечајем“ такав стецински дужник, коме је исти свршен по овом правилу. У §§. 128. и 129. поменутог поступка, прописано је: да се дели међу повериоце и оно имање дужниково које би се пронашло: „ма кад после свршеног стециншта“, или „које би он стекао после закљученог стециншта“, или би му „припало“, такође „после закљученог стециншта“.

Ако би се узело: да стецински дужник, коме је стечај свршен по §. 127. не остаје даље под стечајем,

¹⁾ Саветници крунини дужни су старати се, да *светиња* права помилувања не изгуби ништа од свога узвишеног сјаја. Свака партијска страст: свака лична наклоност, свака раздраженост мора прво уступити пред мирноћом и самоодрицањем, ако се милошћу хоће да укаже нека *ниша правичност*. Нема ништа божањственијег, него вршити милост; с тога и нема ничега, што треба вршити са већом савесношћу.

онда би сваки такав дужник, без разлике, могао располагати са овим доцније „откривеним имањем“, како се исто назива у VI. одељку, главе III. у којој су поменута правила. То пак не дозвољавају поменута правила у §§. 128. и 129.

„Ако би се ма кад после свршеног стецишта какво „добро дужниково пронашло, које је требало да у масу „стецишну уђе, а суду није при држаном стецишту „познато било, то ће се таково, почем се узапти и прода, „између поверитеља, којих су тражбине при стецишту „пречишћене (ликвидиране), но, који се потпуно подми- „рити нису могли, онако исто накнадно поделити, као да „је у време стецишта у масу ушло било“. — §. 128. стец. пост.

Само онда, дакле, кад се потпуно подмире сви стецишни повериоци, може се дићи стечај дужнику, о коме говоримо. Све пак докле, док се не постигне овај циљ стецишта, дужник остаје и даље под стечајем. Његово је стециште свршено, по поменутом правилу — §. 127. — за то, што је исцрпена стецишна маса, но, то не значи: да „нема више“ стечаја, и да није и даље под стечајем дужник, коме је исти свршен исцрпљењем стецишне масе. Овоме извођењу није противан ни сам онај други одељак §. 129. из кога г. Радојичић изводи: „да се „дужнику, чији је стечај на основу §. 127. услед исцрп- „љења стецишне масе окончан, може понова отворити „стечај — ако би један или њих више поверитеља дуж- „никових поискали, да се *стециште* над таковим имањем „отвори!“

Баш да се и узме, да закључак, који изводи г. Радојичић, интерпретацијом овога става, стоји у вези са §. 127. стец. поступка, ипак се из тога не може извести оно мишљење о овом питању, које износи г. Радојичић, у поменутом чланку. О истом не би било сумње само онда, кад би у место речи: „свршено стециште“ у §. 127. биле употребљене речи: „дигнуто стециште“.

Из правила, које смо изложили у целини, види се: да закон предвиђа и такав случај, да, услед оног стечајног поступања, које је свршено по §. 127. може остати поверилаца, који су неподмирени распоредом по стецишној маси дужниковој. Свакоме од ових поверилаца закон даје право, да може с места наплату захтевати.

WWW.UNILIB.NS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

из оног „доцније откривеног имања“ дужниковог, о коме говоримо. За што би било прописано ово правило, ако није под стечајем и даље дужник, о коме говоримо? По себи се разуме, да би се сваки стеципшни поверилац, који се није могао „потпуно подмирити“, могао наплатити особеним путем, мимо стеципшног поступка, из овог имања, о коме је реч у правилима, која смо поменули. Шта више, као што рекосмо, могао би и сам дужник слободно располагати, по својој вољи, са овим „доцније откривеним имањем“. Стечај, дакле, који је свршен по §. 127. стоји и даље, до год има поверилаца, „који се потпуно подмирити нису могли“.

У осталом, не би било ни право изједначити у свему дужника, коме је стечај свршен испрљењем стеципшне масе, но нису намирени сви стеципшни повериоци, и онога, који је поштено то учинио. или се поравнао са повериоцима. Нико тада не би имао потребе да се равна и мучи са изналажењем начина, да намира све своје повериоце. Тиме, што ће му се продати оно што има, и „маса испрети“, сваки би стеципшни дужник знао, у напред, да ће се вратити у пређашња права, која су му одузета отварањем стеципнта. У ова се права, вели г. Ђор. Павловић, у делу: „О обвезностима и уговорима у опште“;¹⁾ — не повраћа ни онај стеципшни дужник, коме „поверитељи од сваке стотине извесни проценат отпусте“..... „до год не оправда, да је поверитеље потпуно намирио“. — Како да се рехабилитира у ова права и такав стеципшни дужник, чији су многи повериоци оштећени оним испрљењем стеципшне масе, о коме говори §. 127. стец. пост.?

Стеципштем се одузима способност за закључивање правних послова, који се тичу имовине, дужнику, „који није у стању да намира своје поверитеље“.²⁾ Ову би способност повратио сваки стеципшни дужник, без разлике, ако би се узело: „да не остаје даље под стечајем“, кад се исти сврши испрљењем масе. То је последица таквог одговора, о питању које расправљамо, пошто у закону нема никаквог правила о рехабилитацији дужника, о коме је реч. Самим тиме, што је свршено стеципште

1) Београд 1869. стр. 24.

2) §. 1. стец. пост.

услед исцрпљења стецишне масе, дужник би повратио сва пређашња права, па следствено и право на слободну управу са оним „доцније откривеним имањем“, о коме смо говорили. То пак, као што смо казали, не дозвољава §. 128. у коме је прописано: да ће се „таково“ т. ј. оно имање, које би се пронашло „ма кад после свршеног стецишта“.... „*онако исто накнадно поделити*, као да је у време стецишта у масу ушло било“; т. ј. унеће се у стецишну масу. Стецај дакле стоји и даље над дужником, док год се потпуно не намире сви стецишни повериоци.

Закон, као што смо казали у почетку ове расправе, не говори ништа изрично о питању, које расправљамо. Из разлога, које смо изложили, мислимо, да мишљење које смо изнели више одговара духу закона о стецишном судском поступку, и правилима, која смо поменули у овом чланку, ма да се са разлога, које је изнео г. Радојичић, у поменутом чланку може извести и противан закључак о овоме питању. При свем том, до год се ово питање не пречисти познатим путем, мислимо: да је правилније мишљење, које смо изнели, покрај свих оних разлога, које је изнео г. Радојичић, у прилог поменутом његовом мишљењу, у чланку: „Не остаје даље под стечајем“.

Провалица, који је под стециште пао“, вели г. Ђ. Павловић, у поменутом делу, „па му поверитељи од сваке „стотине извесни проценат отпусте, остаје и даље али „природно обвезан, да поверитеље потпуно намири, премда „се тим отпустом сматра, да је пуноважно ослобођен. „За то му законодавац и не дозвољава повраћај у пређашња права, (*rehabilitatio*), до год не оправда, да је „поверитеље потпуно намирио, т. ј. да им је капитал „с интересом исплатио (§. 153. стец. пост.)“

Редак је случај да се намире сви стецишни повериоци из имовине стецишне масе, нарочито, где има више поверилаца. Све дотле док се то не постигне, или док се повериоци не поравнају с дужником о њиховим тражбинама, онако како је прописано у закону, *остаје под стечајем* дужник, коме је исти свршен по §. 127. стец. пост. Његово је стециште, као што смо казали, свршено по овом правилу, за то, што је нестало предмета стецишног поступања, — имовине, — исцрпљењем масе, т. ј. деобом имовине међу повериоце. Но остали су

узроци, који су изазвали отварање стечаја. Још стоји факат: да такав стецни дужник, „није у стању да поверитеље намири“. За то је и даље под стечајем, кад год нису намирени сви стецни повериоци. Из онога става, који смо изложили из поменутог дела г. Павловића, у коме говори поменути писац о повраћају у пређашња права дужника, који је пао под стецште, види се: да се, по његовом мишљењу, не повраћа у ова права ни онај стецни дужник, коме „поверитељи од сваке стотине извесни процент отпусте“, — т. ј. који се *ио-равнао* са повериоцима. Тим пре се не може дозволити ова рехабилитација дужнику, коме је стечај свршен исцрпљењем масе, до год се не испуни поменути услов, — намирење свих стец. поверилаца — о коме говори и г. Павловић, у цитираном ставу, говорећи „о природним и грађанским обвезностима“.

Дужник дакле, коме је стечај свршен по §. 127. стец. пост. услед исцрпљења стецшне масе, *остаје и даље под стечајем*, ако има макар само један стецни поверилац, који није потпуно намирен из његове стецшне масе.

Крагујевац, Јула 1898.

М. М. Станојевић
судија.

О РОПСТВУ

ИСТОРИЈСКО-ПРАВНА РАСМАТРАЊА

од

А. Антића.

(НАСТАВАК)

Б.

Није прошло ваљда ни сто година од тројанског рата, са којим се *довршило* и преисторијско доба грчко, а у старој Елади наступиле велике промене и социјалне револуције. Старих пелашких државица нестале; а на њиховим рушевинама подигло се друге сасвим нове и различне од старих, и од тада тек започиње *светлост* историјског доба и живота јелинског.

Не зна се тачно које године, али у размаку времена између 60 и 140 године после тројанског рата, започеше упади и сеобе страних племена у Грчку, који су у историји познати под именом *Инвазија Дорјана*.

Овај упад започели су Тесалијанци, који са севера, из Епира, а преко планинског ланца Пинда, јурнуше у равницу Пене — која се од тога доба прозва по њиховом имену Тесалија, и већим је делом заузеше. Племе Еолијанаца које у њој затекоше, већим делом предаде им се; а остатак истог, са својим сродним и суседним племеном Беоцијанцима не хтеде то да учини, већ се повуче у унутрашњост старе Еладе ка Херонеји, па одатле заузе сву Лаонију коју прозваше Беоцијом, а њене староседиоце, који не измакоше, себи подјармише.

Сем Еолијанаца, који су се сами покорили, Тесалијанци, у току времена, потчинише нешто силом оружја, нешто преговорима планинска племена Перхербџане и Магнеџане, као и фтиотске Ахајце — остатке старих Пелазга — и примораше их, да им буду вазали и да им данак плаћају.

Покорена племена Тесалијанци назваше *слуама*, *иотчињенима* — „Пенестес“, — и по гласу уговора који су са њима закључили, нису их смели убијати, нити ван њиховог завичаја продавати. Покорени имали су права да на свом имању остану и да га обделавају, а завојевачима за то аренду — порез — да плаћају, и да поред тога уз њих војују.

Стари грчки писци веле, да је положај ових подјармљених пелашких племена био као нека средина између ронства и слободе, и да су она доцније заједно са освајачима имала приступа и била заступљена у Амфиктионском Савету. Иначе, и непрестано, освајачи Тесалијанци са њима су *одвећ сурово иостуиали* и тиранисали их; због чега су се она, у два три маха, против њих и бунила, но без успеха. Због ових њихових побуна, Иродот на њих сумња, да су симпатисали и тајно потпомагали Ксеркеса у његовим ратовима против Грка, који су започети још 493. год. пре Христа.

Да ли због овог упада Тесалијанаца и сеобе — повлачења — потиснутих и избеглих староседилачких племена, или услед нечега другог, тек се и Дорјани, који становаху на подножју Олимпа, кренуше са свога зави-

чаја, па редом, и у току *дугог* времена, постепено, и са доста мука, заузеше Пелопонез, Лаконију, Месину и Арголиду; а становнике тих покрајина, који не измакоше дубље у унутрашњост и на обале морске, подјармише или у робове претворише. Да би као мањина покорена племена у послушности и стеги одржали, Дорјани, као освајачи, задржаше своју војничку организацију и војнички дух, сматрајући себе као једну равноправну целину, која има задатак и право да влада, заповеда и о туђем зноју да живи. Девиза њихова била је: Ратовање и победе, то су ствари за јунаке, а кулучење, орање и измећарење, за покорене.

Након скоро три пуна века, Дорјани најзад успеше, да утврде своју државу Шпарту, и да поред осталих покре и племе Илота, које им се најдуже и најжешће оружјем одупирало и своју слободу бранило. С овим освајањем готови, Дорјани, односно Шпартанци, поделише побеђене у две класе „*Перијеке*“ и „*Илоте*“. У прву су дошли Ахајци — Лаконијанци — који не хтедохе испред завојевача да напусте Лаконију, већ се сами покорише; а у другу Илоти и остала силом оружја покорена племена.

Перијаки живели су махом по варошима и занимали су се поглавито занатима, у чему су до врло великог савршенства дотерали. На великом гласу биле су обуће амиклејске као и хаљине — мантили — лаконијски. Лаконија је била за целу Грчку, па и Европу, у погледу свију заната и вештина оно, што је био град Тир за Азију. Поред заната и вештина, Перијеки су се бавили и земљорадњом и трговином по мору. Они су, из призрења на ове њихове способности и вештине, имали приступа и удела и на олимпијским играма, равномерно и подједнако са осталим слободним грађанима грчким, а служили су и у сувоземној војсци и били *заповедници* флоте, која је сузбијала превагу атинске флоте на мору.

Политичких пак права и удела у јавним пословима Перијеки нису имали, ма да су они та права од завојевача тражили, нарочито после ратова, у којима су и сами учествовали, и задобивених победа, којима су они много допринели. Они су имали само слободу самоопредељења у своме животу и раду, и тако рећи особеним су и повођеним животом живели поред својих освајача, а ови

са њима нису сурово поступали, као Тесалијанци са Магнећанима и Перхербима — „Пенестима“.

За то, што су били лишени од удела у јавним — државним — пословима, Лаконијанци — стари Ахајци — почели су мрзети на Дорјане па и тајно против њих радити. Поред осталог, они су позвали и Еламинонда, кад је овај с војском у Пелопонез упао, да и у Лаконију уђе, обећавајући му, да се они неће уз Шпартанце берити, нити им ма какву услугу чинити. Ова запетост између њих и Шпартанаца трајала је све док Римљани у Грчку не уђоше и ново стање не створише.¹⁾

Сасвим је другојачији државо-правни однос постојао између Шпартанаца и силом покорених Илота и осталих после њих потлачених племена, која су, као и Илоти, с оружијем у руци своју слободу бранили. Сва та побеђена племена била су обрађена у *праве и просте робове*, са *општим* називом за све „Илоти“, над којима је држава задржала врховно право својине. Известан део од ових Илота употребљавао се за вршење општих — јавних — послова, а маса њихова била је раздељена међу завојеваче, којима су земљу обрађивали; стада чували и као покућари све им домаће послове радили и служили их. Поред тога, они су морали и да војују уз своје господаре. У битци код Платеје, сваки Шпартанац имао је по седам лако оружаних Илота уза се; а на мору — флоти — они су сачињавали главну силу шпартанску против Атињана.

Према уставу Ликурговом, цела Шпарта сматрала се као једна општа и нераздвојна фамилија; и према томе, сваки њен грађанин имао је права на сва општа добра, па за то је и сваки од њих имао право да узима Илоте да га службе. *Илоти су дакле као просте ствари, припадали и били потчињени свакоме.*²⁾ Али при свем том држава је задржала свој суверенитет и првенствено господарство над свом општом својином, па по томе и над робовима. Јер, ма да је закон — устав — давао право и власт сваком слободном грађанину, да на своју службу употребљава Илоте, он је ипак то право *ограничио* и

1) La Grande Encyclopedie sv. 19. стр. 306. и 307.
Wall. Histoire de l'esclav. sv. I стр. 92—102.

2) Аристотело у својој „Политци“ св. II.

свео само на *праву* потребу, т. ј. у колико је само коме *нужно* било и у колико је то општем интересу годило. И тако, по самом закону и државном уређењу, господари нису смели и могли своје Илоте ван земље продавати, *нити их роиства ослободити.*¹⁾ Илоти су, као и Пенести, сматрани, да су на првом месту *ошита* својина, и као такови они су били дужни земљу да раде, а као аренду за то, да дају господарима онолико, колико им је држава одредила, т. ј. по 42 хектолитара и 65 литара пшенице, а уз то још и сразмерни део воћа и вина. *Све остало што од тога претекне припадало је Илотима.* Држава дакле није хтела својим грађанима од зноја робова да даје ништа више, већ само онолико, колико им је било *неоходно* нужно за живот. Она је хтела да одржи своје грађане у сиротињи и нераду, како би могли све своје време да посвете јавним пословима и војничком вежбању, а притом, ни робови гладни и голи да не буду. Илоти нису могли никаквог непокретног имања да имају.

Благодарећи овом и оваквом политичком уређењу Шпарте, Илоти су се својим радом и вредноћом постепено богатали, па доцније материјално и изобиљовали. Тако, кад им је краљ Клеомен, око 226. год. пре Христа обећао слободу по цену од пет мина на главу, њих шест хиљада прихватише одма ту понуду, и он од њих извуче 500 талената.²⁾ Али ово и овакво призрење наспрам Илота имало се само због материјалне користи и *чинило се само са оновременог политичко-државног гледишта и личног рачуна истакнутих личности — главара.* Али опет зато, у погледу грађанско-политичких права и слобода, Илоти су *увек и сви без разлике били безиравна створења насирал својих господара и државе.* Према томе, са њима се одвећ *нечовечно* и зверски поступало, *кад год се тиме није штетило ошито државни интерес.* С тога је у оно доба Атињанин Критијас и казао: „*Нема нигде ни једног народа, где би за робове било теже, ни за слободне грађане слободе више, по што је то у Шпарти.*“ „*Илоти су, вели Мирон, одређени да раде најгадније послове. Њих наморавају да носе капе од исеће коже и да се одевају животинским кожама. Њима сваке године од-*

1) Страбон VIII. стр. 365.

2) Плутарх у свесме епиеу „Клеомен“, 23.

целују извештан број батина, ма да нису ништа скривили, већ само зато, да их тиме опомену да су робови. Шта више, ако би који од њих показао од себе знаке ма и најмање упорности или мушке отреситости и енергије, њега су одма убијали; а њихови господари плаћали су глобу, што су наспрам њих — робова — лабави и благи били, те им дух убили нису.¹⁾

Илотима је било забрањено да певају дорјанске песме и да играју њихове јуначке игре, већ им је о празницима давано пиће да се изопијају и да од пијанства као животиње изгледају. Тиме се хтело дорјанској — шпартанској — омладини да представи гадна слика од разврата и претераног уживања, како би боље умели да очувају своје достојанство и војнички дух; како би освајачка мањина, могла да држи у шкришцу већину — покорена племена.

Кад је за доба Ликургово, а после покорења и присајединења Месине Лаконији, извршена подела свију земаља, девет хиљада делова од истих припало је старешинама шпартанских, а тридесет хиљада старешинама перијекијских фамилија; из чега излази да је сразмера слободних грађана, према полу-робовима — Перијекима, била као 9:30; дакле 35—36.000 Шпартанаца наспрам 118.000 Перијека. Илоти овде нису урачунати, али, по једној забелешци Иродотовој, број ових био је већи од броја Перијека. И кад се даље узме у рачун, да је у битци код Платеје било 5000 Шпартанаца, а уза сваког од њих по седам лако оружаних Илота, дакле ових последњих 35.000, онда, по *приближном* рачуну излази, да је број Илота износио 220.000.²⁾ Кад се дакле сабере број Перијека и Илота, онла их је скупа било 340.000; док је број њихових угњетача Шпартанаца износио свега 35.000. Дакле, $\frac{1}{10}$ владала је, тиранисала и прописивала законе $\frac{9}{10}$ становника. *Мањина Шпартанаца* одржавала је своје господство над покореном већином својом без-примерном дрекошћу и самопоуздањем у себе, у своју ратничку вештину и војничку организацију, што је све уливало страх и респект покореним народима. Уз то они су се — Шпартанци — и тајним терором служили на-

1) Wall. Histoire de l'esclav. св. I. стр. 105—109.

2) Wall. Histoire de l'esclav. св. I. стр. 109—112.

спрам њих; Аристотело вели, да су Ефори сваке године, када су у своје звање и дужност ступали, објављивали тајни рат Илотима, и њих као сваку дивљач ловили. То су чинили на овај начин: бирали су најодважније и најокретније младиће, који су мачевима били наоружани, па су их слали да се преко дан скрију по жбуновима, шумама и пећинама, па одатле ноћу да дочекују и убијају Илоте, које би по друмовима срели, кад се они са рада враћају. Ово мучко нападање називали су „Криштија“.¹⁾

Да су пак Шпартанци при свој својој енергији имали страха од побуне робова у опште, а нарочито од Илота, то тврди и одлични историчар Тукидит, који каже, да су Шпартанци, због страха од робова, увек били на опрезу и стајали готови за сваки случај. Он нам у том смотрењу наводи овај пример: Једном приликом Шпартанци искупише Илоте и позваше их, да они сами означе своје другове, који су се највећма у биткама одликовали и којима ће се зато, као награда, слобода дати. Шпартанци су овом маневром ишли на то, да се курталишу најотреситијих и најхрабријих Илота, који би били у стању, да осталу масу побуне. Илоти том приликом означеше две хиљаде својих људи, и ови, окићени лаворовим венцима, а према оновременом и ондашњем обичају који је постојао за ослобођенике, походише разне храмове Богова; али их *наскоро затим свију нестане*; и нико не знаде, где се дедоше, *где и како главе погубише.*²⁾

Због овога зверског поступања и тиранисања, Илоти су се против својих угњетача више пути бунили и покушавали с оружјем у руци да изгубљену слободу поврате. Те су побуне биле пред инвазијом Ксерксовом, после ње и затим за време рата Шпарте са Атином; али све те побуне, у пркос јуначке борбе Илота, сломљене су очајним напорима и крутом војничком дисциплином угњетача Шпартанаца.

Ето на какав се начин Шпартта одржавала и живила. Често пута притешњена ратовима како са околним државицама — републикама јелинским — тако и спољним

1) Плутарх у своме спису „Ликург“. 58.

2) Тукидид IV. 80.

Wall. Histoire de l'Ésc'av. sv. I. стр. 115—118.

непријатељима — Персијанцима под Ксерксом — она је била приморавана због врења побуна и дослуха својих Илота са тим њеним непријатељима, да овима *и мирним путем* попусти и слободу даде и да са њима блажије поступа; али је све то чинила за кратко време — докле јој је то најнужније било. Чим би опасност прешла, Шпартанци нису бирали средства, да Илоте што већма притегну, ослабе и утамане, чему као пример и доказ служи и случај са оних две хиљаде, који напред наведосмо. Шпартанци су дакле живели од зноја својих робова, а сами су *лењствовали*. Шпарта је била војнички стан — логор — у коме се само вежбало у војничким вештинама, а друго се ништа није радило. Кад су једном Атињани упитали Алкамена, зашто Шпартанци сами не обделавају своју земљу, већ им исту раде робови, он је одговорио: „зато, што смо ми до тих земаља дошли обрађујући сами себе, т. ј. силом оружја и развијеним војничким духом, а не обрађујући њих — земље“.¹⁾

Оснивајући на оваквим начелима и оваквом темељу своју државу, природна и неминовна последица, која је отуда морала наступити у току времена, била је пропаст Шпарте односно Шпартанаца, који су хтели тиранијом, а као мањина, да владају већином. Сами пак закони Ликургови, а нарочито изигравање прописа њихових односно својине и наследства земаља, много су допринели и убрзали пропаст овој војничко-деспотској државици, нити јој могаше шта помоћи поступно и *по невољи* ослобођавање Илота, којима она, у осталом, *никада потпуно равноправност и једнакост са својим грађанима није признавала и давала*. Да детаљније излажемо у чему се, и како вршило изигравање Ликургових закона односно наследства и поделе земаља, ван плана је ове наше, релативно кратке, студије.

Место пропале Шпарте заузела је нова државица, коју су основали и образовали Перијеки и Илоти, а који су се ропства ослободили и слободе дохватили за владе тиранина Набиса.

(Наставиће се)

1) Страбон VIII. стр. 365.

Wall. Histoire de l'éclav. sv. I. стр. 119.

WWW.UNI
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ПРИВАТНА СВОЈИНА У ПОМОРСКОМЕ РАТУ

(МЕЂУНАРОДНО-ПРАВНА СКИЦА)

(Свршетак)

IV. Контрабанда.

Правила о контрабанди веома отежавају трговински саобраћај неутралаца.

Вековима већ спречавају ратујуће странке довоз извесних артикала у непријатељску област. Забрањени предмети, „Контрабанда“, а под извесним околностима и сами бродови, па чак и њихови товари, подлеже суђењу о пљачки. Има случајева, да се и саме неутралне државе незадовољавају само са опоменом о контрабанди, него да оне саме одређују казне за њу.

Развој појма о контрабанди тешко се може довести у сугласицу са сувременим потребама саобраћаја. Старо енглеско правило, које се одређује по непријатељској употреби брода, тешко је данас одржати. Ако је брод упућен у какво неутрално пристаниште, и то фактички, а не само фиктивно, онда се он не може одузети због контрабанде, макар роба и била намењена непријатељској цели, па било да се она претовари на другу лађу, било да сувим даље иде. Одузимање брода може се само извршити при пловидби за непријатељско пристаниште. Међутим су амерички судови о пљачки у сецесионом рату усвојили тако звану *теорију трајугел путовања* (the doctrine of continuous voyage), која се развила за сасвим друге случаје. Амерички Највиши Суд пресудио је, да се роба и на путу у неутрално пристаниште може одузети, ако се оданде претоваривањем хоће ратујућој страни да упуту. Поновљена путовања сматрају се као карике једног ланца, дакле као једна целина. Ово схватање нашло је и у Европи присталица, а у ствари оно и одговара основној мисли целе установе. Јер реч је о ратној помоћи, која се указује робом, дакле о њеном опредељењу. Правна конвенција с тога захтева, да се роба одређена за непријатеља сматра и онда као контрабанда, ако би и даље пошиљање из неутралног пристаништа ишло непријатељу сувим. Ово схватање, које је постало од веће важности тек сад у наше доба, како су се железнице врло развиле, још је слабо продрло. Један од нових енглеских писаца, Кестл, сумња да ће се моћи одржати досадања енглеска теорија.

Једно је од најспорнијих питања, који предмети припадају контрабанди. Изјаве појединих држава нису о томе сагласне. И ако се поједини предмети поброје, то се појединим додатцима отежава тачност. У декларацији, коју је Шпанија у садањем рату издала, каже се у додатку: „да се сви предмети који служе ратовању сматрају као контрабанда“, а кад се то буквално узме, онда припада њојзи све.

Фактички су само извесни предмети без сумње и у сваком случају контрабанда, а на име они, који по својој природи и по правилу, и то у непромењеном стању, служе за ратну употребу, као оружје, муниција и т. д. Све преко тога подлежи већ сумњи и спору. То се нарочито тиче *res ancipitis usus* — као што их Гроцијус назива — ствари, које се могу употребити и у рату и у мирно доба. Изузимајући неколико предмета, који су обичајним правом усвојени, а који се у шпанолском списку скоро сви наводе, остатак припада спору, који већ дуго времена постоји. Док на европском континенту постоји тежња, да се они предмети искључе као контрабанда, придржава се енглеска и америчка јуриспруденција противног гледишта и она тврди, да су и *res ancipitis usus* контрабанда, ако се у појединим случајима за ратне смерове употребљују. Сада се ствар изводи тако, да ратујуће странке у појединим ратовима, а према околностима, одреде предмете, које ће они као контрабанду сматрати. Сада важеће међународно право дозвољава ову „акцидетелну“ или „релативну“ контрабанду. Ово одговара основној замисли, да се потпомагање ратовања спречи довозом робе. По томе начелу Енглеска је још 1854. као и касније више пута изјавила, да угаљ према околностима може сматрати за контрабанду. Ово је нарочито онда случај, кад је угаљ намењен за какву флоту или за какво војничко пристаниште. На против Русија је на Конго-конференцији 1884. протоколарно изјавила, да интерпретацију, по којој се угаљ сматра за ратну контрабанду, не признаје. *Животне намирнице* сматра енглеска и америчка теорија само изузетно као контрабанду. На континенту отишло се у овоме погледу још даље, док на један мах напредак који је у овом погледу учињен, није доведен у питање тиме, што је Француска у своме рату са Хином 1885. изјавила, да и *ширинач* сматра за контрабанду. Овоме се осудно противила Енглеска, изјављујући да ову француску теорију апсолутно не признаје.

Разна гледишта, и тешкоћа да се одреди појам релативне контрабанде, дали су повода, те се као неки вид компромиса дозволила, место одузимања, проста предпродаја. То није истина пра-

вило међународног права. И сам Институт за међународно право усвојио је на своме састанку у Млетцима 1896. ову „можда не-логичну, али без сумње практичну теорију“. Усвојено је секвестрационо или предпродајно право за *res ancipitis usus*. Слично контрабанди може репресалији противника подлежати и тако названа полуконтрабанда, као пренос људства, депеша, путовање дипломатских агената у интересу једне ратујуће странке и т. д.

Појмљиво је, да теорија трајућег путовања и релативне контрабанде веома смета неутралном поморском саобраћају. Може се казати да ни једна возидба ни са једним артиклом није већ у напред потпуно сигурна. Саобраћај неутралаца изложен је штети како материјалним ограничењима тако и правилима, која по ратном праву постоје ради контроле, као што је право задржавања и прегледа, право претреса, обустављање и одузимање подозривих бродова.

V. Б л о к а д а .

Установа блокаде спречава цео саобраћај неутралаца, под извесним претпоставкама, само на извесним местима, на т. з. блокадној линији. Та је установа остатак некадашњих покушаја, да се неутралцима трговина са непријатељем у опште спречи. Ова претензија, да се прокламује потпуна забрана саобраћаја, мора се тако схватити, да је једна ратујућа странка у стању, да саобраћај на непријатељској обали или једном делу њеном својим ратним сретствима тако савлада, да саобраћај *фактички* затвори. Таква фактичка власт постаје правном; сваки брод који овакву забрану саобраћаја, „блокаду“, не респектује, и који би покушао да доплови или отплови, подлежи правним репресалијама, као што су одузимања брода, товара итд.

Појам блокаде дакле захтева, да је „ефективна“, т. ј. да се по дефиницији Париске поморске Декларације обдржава од силе која је довољна, да фактички спречи приступ непријатељској обали, — или по енглеско америчкој јуриспруденцији, која је у стању да одузме бродове, који би покушали да отплове или доплове к обали. Неелективне блокаде, које постоје само на хартији, и које се често изричу против обала читавих земаља, само су привидне блокаде, недозвољене забране против трговине. Од краја наполеонских ратова никад и није више оспорен начелни услов, да блокаде морају бити ефективне; то изриче Париска Декларација, то признаје и Шпанија и Сједињене Државе. Питање, да ли нека блокада ефективно постоји, не да се свагда тако

лако ни решити, а често је оспорена ефективност појединих блокада.

У опште се сматра, да постоји повреда блокаде онда, кад је неутрални брод *могао знати*, да је блокада проглашена. На европском континенту траже се и *формалне* нотификације. Тако се сматра као потребан услов за важност блокаде дипломатска објава неутралних држава. Француска влада 1861. изреком је одбацила ово схватање, тврдећи, да се сваком неутралном броду на блокадној линији мора доставити *нарочита* објава блокаде. Ово схватање француско, које је усвојила и Шпанија, има ту незгуду, што се први покушај пробијења блокаде може мирно извршити. Енглеско-америчка јуриспруденција одбацује ово схватање; њој је довољно, да се докаже сазнање о блокади. Овако се судило у америчком грађанском рату, ма да је прокламација Линколнова 1861. објавила индивидуалну опомену. По међународном праву, пошто нема општег сагласија, она се фактички не може захтевати.

Много је важније да се енглеско-америчка теорија у другом погледу одбаци. Исправно и у опште усвојено је начело то, да је брод само онда одговоран, кад на блокадној линији покуша, да блокаду пробије. Докле брод на својој пловитби за какво блокирано пристаниште путује, не може се сматрати, да постоји покушај пробијања блокаде. Радња, која се одбити има, састоји се у пробијању блокадне линије; док брод још путује, не постоји почетак извршења. Није дакле као код контрабанде, гдје је већ сам довоз, дакле ратна помоћ, она радња, коју сузбити треба. Према томе блокадно право постоји у стварној власти над обртом на блокадној линији и може се само онде и вршити. Енглеско-америчка наука не задовољава се пак тиме и она осуђује већ и ону лађу, која, на пловитби, показује намеру, да блокаду пробије. У сецесионом рату америчка јуриспруденција отишла је још преко тога, те је „теорију трајуће возидбе“ применила и на блокаду. То се тада догодило нарочито у једном случају, који се тицао лађе „Спринбок“ и који се онда много претресао. Тај енглески брод пловио је из Лондона за Насау (Америка). На тој пловитби лађа је секвестрована и амерички Највиши Суд изрекао је губитак товара, са разлога, да је постојала намера пробијања блокаде, јер је власник брода хтео да у Насави товар претовари у *други* брод, који је подобнији био него „Спринбок“, да пробије блокаду на обалама Јужних Држава. У овом случају дакле већ набављање товара сматрано је као покушај пробијања

блокаде. Но ова пресуда наишла је на опште негодовање, не само ван Америке, него и у самим Сједињеним Државама.

Данас се не може још казати, колико ће извршења блокаде и покушај пробијања блокаде у рату Сједињених Држава, који се сада свршио, допринети општој теорији о овој теми у међународном праву. Примери су показали, да је само ефективна блокада имала дејства и да до блокаде шпањолских обала, коју су Американи намеравали, није ни дошло. У осталом да је и било блокаде, остали би Шпанији још многи путови отворени, да се снабдева свима потребама. Али свакојако је претерано што је Кобден 1856. још изрекао, да су железнице учиниле крај блокадама.

ИЗ СУДНИЦЕ

XXV.

Интерес, и ако исплата истог није на рокове уговорена, застарева по §-у 928. под д. грађ. законика за три године.

(Одлука опште седнице Касационог Суда)

По незадовољству пуномоћника тужене стране Апелациони Суд расмотрио је акта и пресуду првостепеног пожаревачког суда од 19. Априла 1895. Бр. 12.115. изречену у спору масе пок. Милоша М. из Пожаревца, противу Настаса Г. из В. Градишта због дуга, па је пресудом својом од 30. Августа 1895. Бр. 2858. исту одобрио.

Но по жалби тужене стране, Касациони Суд примедбама свога III. одељења од 23. Октобра 1895. Бр. 10.224. уништио је горњу пресуду са ових разлога:

Како се тужени брани *застарелости* интереса, то је суд требао и ту одбрану да цени (тач. 6. и 7. §. 305. грађ. пост.), јер је тужба за главно и интерес подигнута тек 26. Јуна 1893., а по §. 928. д. грађ. зак. потраживање годишњих интереса застарева за три године од дана кад га је требало платити. Па како тужба дата надлежном суду прекида ток застарелости, то је интерес до 26. Јуна 1890. застарио и од тога дана имао се рачунати, па и досудити, а не и за раније време.

Апелациони Суд није усвојио ове примедбе Касационог Суда, већ је дао противразлоге.

Касациони Суд у општој својој седници од 16. Декембра 1895. Бр. 12.505. није уважио противразлоге Апелационог Суда, него је оснажио примедбе свога одељења.

Према овим примедбама опште седнице, Апелациони Суд пресудом својом од 28. Декембра 1895. Бр. 4498. одбио је тужилачку страну од траженог интереса до 26. Јуна 1890. као застарелог.¹⁾

Саопштио
Ст. Максимовић.

XXVI.

Између оца и синова нема задруге.

(Одлука опште седнице Касационог Суда).

Василије имао је шест синова, од којих двојица, Јелесије и Танасије, почну отуђивати покретно имање без његовог одобрења не слушајући га и не поштујући, и на овај начин ограничаваху га у располагању имања, зашто буде принуђен да судским путем тражи, да синови Јелесије и Танасије изађу са његовог имања.

Тужени синови одговоре, да су наводи њиховог оца неистинити и да су они одавно пунолетни, као и да децу већ имају пунолетну, да су они заједнички са оцем прибавили целокупно имање и да према томе они не могу излазити са заједничког имања.

Чачански првостепени суд пресудом својом од 9. Децембра 1893. Бр. 23.736. одбије тужиоца од тражења, вашав, да су тужени са тужиоцем *задругари* и да њима као таквима по §. 522. грађ. зак. припада раван део имања задружног.

Да тужилац нема права на тражење и кад не би било задружног односа, ви по том основу, што није доказао, да је он сам и без помоћи тужених имање стекао, а примени §§. 121., 211. и 214. грађ. зак. не може бити места, јер се ови зак. прописи односе на малолетну децу.

Апелациони Суд преиначи првостепену пресуду и пресуди, да тужени изађу из куће и имања тужиочевог, но да имају право својине само на део једнога имања, које је прибављено после

1) Са обзиром на одлуку опште седнице Касационог Суда од 15. Октобра 1893. Бр. 6451. (Ст. Максимовића „Нова Збирка“ књ. II. стр. 12/V.) пр кса је у овом случају константна.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

навршеног пунолетства. Своју пресуду Апелациони Суд засновао је на пропису §§. 150., 727. и 728. грађ. зак., јер су тужени од дана пунолетства па све док се на имању тужиоцем налазе, ортаци тужиоца у томе, што су у ортаклук на имање тужиоцево унели свој рад.

Касациони Суд примедбама свога одељења поништи горњу пресуду, из разлога, што је се Апелациони Суд мимо тужбеног тражења упустио у расправу питања о својини и деоби имања између тужиоца и тужених и што је спор расправио по прописима о ортаклуку, када ниједна страна није ортаклук као основ свога тражења истицала.

Услед горњих примедба Апелациони Суд одобри пресуду првостепенога суда.

По жалби Касациони Суд примедбама свога III. одељења од 9. Септембра 1895. Бр. 9381. поништи горњу пресуду Апелационог Суда, из разлога: „Кад је тужилац навео, да је спорно имање сам стекао и зарадио, и да му га тужени сада још за живота хоће да одузму и распарчају, онда је суд требао да по закону оцени: је ли могао одбити тужиоца од његовог тражења.

„Пропис §. 121. грађ. зак. вели: да што год деца под родитељском влашћу и под његовом управом прибаве, то прибављају својим родитељима а не себи и са таквим имањем сопственик је властан по §. 211. грађ. зак. да по својој вољи за живота располаже и свакога отуда исклучи.

„Изузетак од тога по §. 122. грађ. зак. односи се само на оно имање, које деца изван родитељске управе и то својим трудом, поклоном или другим засебним начином стеку или прибаве.

„Према томе кад и сами тужени своје право не оснивају на пропису §. 122. грађ. зак., већ су исто заузели и држе по том основу, што и они полажу право на исто, по томе, што су и они на истоме радили и заједно га са тужиоцем стекли, — онда је суд требао да оцени, је ли њихово право умесно по §. 121. грађ. зак.“

Апелациони Суд не усвоји предње примедбе и налазећи, да је његова пресуда на закону основана, изјави противразлоге у следећем.

„Примени §§. 121. и 122. грађ. зак., као што Касациони Суд горњим примедбама то хоће, Апелациони Суд налази, да у случају овога спора не може бити никакво места, што по гласу §. 123. грађ. зак. само се оно имање и приновак сматра да је родитељско у смислу §§. 121. и 122. грађ. зак. које малолетна деца под родитељском управом стекну, а кад су тужени по при-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

знању самог тужиоца и поднесеним крштеницама били пунолетни, далеко пре дана поднесене тужбе, онда према §. 123. грађ. зак. *све што су од дана пунолетства у очевој кући зарадили и привредили њима и припада, а што су и после пунолетства остали у очевој кући, имају се сматрати као задругари а никако као деца у смислу §§. 121. и 122. грађ. зак.*“

Касациони Суд у својој општој седници од 4. Октобра 1895. Бр. 9914. нађе да су примедбе одељења свога умесне, и зато их одржи у снази.

Према овакој одлуци излази: да између оца и синова, па ма они били и пунолетни, нема задруге, осим случаја, ако отац одели синове, на доцније који одељени син синова ступи са њим у заједнички живот и мешај имања, којим се начином ствара задружни однос.

Саопштио

Драгић Павловић.

XXVII.

Суд је дужан по писмену с недовољном таксом продужити свој рад, ако се недовољна такса положи и после рока означеног у наредби за таксу.

М. Ц. актом својим од 29. Априла 1898. Бр. 4734. представио је суду: да је по тужби његовој фирма Ђ. М. осуђена решењем тога суда од 10. Јуна 1896. Бр. 9734. на плаћање меничног дуга у 8000 динара са 6% год. интереса од 21. Марта 1895. до наплате и 357 дин. на име плаћене таксе и парничних трошкова; да је тужена фирма поднела суду акт, којим моли, да се поменуто осудно решење задржи од извршења, но на тој молби није било довољно таксе; да је услед тога фирма позвана наредбом од 25. Септембра 1896. Бр. 14.463, да у року од десет дана од пријема наредбе положи остатак таксе у 450 дин. за тражено задржање, као и да је члан тужене фирме Д. М. примио предњу наредбу 2. Октобра 1896.

Па како је по горњој наредби фирма Ђ. М. дужна била тражену таксу положити у року од 10 дана, дакле до 12. Октобра 1896., а она то није учинила у остављеном року, него доцније, онда је она ту таксу неблаговремено положила и услед тога требао је суд по пропису §. 21. ондаш. зак. о таксама узети да писмено са недовољном таксом, којим је тражено, да се осудно решење, о коме је реч, задржи од извршења, — и не постоји.

На основу свега овога М. Ц. је молио, да суд решењем огласи своје осудно решење Бр. 9734. за извршно.

Судске побуде: из речениса под Бр. 15.015. види се, да је Д. М., члан тужене фирме, примио 2. Октобра 1896. наредбу овог суда од 26. Септембра 1896. Бр. 14.463., којом је позван, да у року од десет дана од пријема исте положи суду још 450 дин. таксе за своје тражење, да се осудно решење задржи од извршења.

Како је Д. М. горњом наредбом тражену таксу положио тек 15. Октобра 1896., дакле после рока, који му је том наредбом остављен, то се према чл. 1. закона о таксама од 10. Јуна 1884. има сматрати, да акт Д. М., којим је тражио, да се осудно решење овог суда Бр. 9734. задржи од извршења и не постоји, на према томе решење овог суда има се за извршно огласити.

На основу изложенога и §§. 303. и 307. грађ. суде. пост. и зак. о таксама суд је решио, да се његово осудно решење Бр. 9734. огласи за извршно, кад извршним постане ово решење.

По жалби тужене стране Касациони Суд у своме III. одељењу примедбама од 20. Маја 1898. Бр. 4550. поништио је ово решење судско нашавши, да исто не одговара закону: „Кад ко по каквом предмету не положи таксу у остављеном року, последица је, да суд неће по својој иницијативи ништа даље радити. Али неиспуњавање такве једне формалности не може се односити на губитак права, већ ако страна, која таксу није на време положила, исту доцније положи, суд је дужан по томе предмету да продужи свој рад, а у овом случају тим пре, што суд колегијално није донео никакву одлуку после протеклог рока, а пре положене таксе о томе: да тражење тужене стране, да се задржи осудно решење од извршења и не постоји и да се акта у архиву оставе“.

Ф. С. П.

ПРИЛОЗИ

ЗА СУЂЕЊЕ У СРБИЈИ ПРЕ ПИСАНИХ ЗАКОНА

I.*)

Благородна господо кнезови Магистрата нахије
Ћупријске

За девоику Петриу кћер Илие Трупића, коа е као што нам пишете, сама пошла за Пауна Вељковића, братучета Стоана Лазарова, кои е узео стариу сестру Петрину, и то смо разумели

*) Саопштио г. Милорад Ст. Драгутиновић, писар леековачког првост. суда

да је јошт уз несте Божићне прибјегла к Пауну, чудимо се да сте то незаконно могли за толико времена гледати, и ни мане прејаствовати. За то препоручуемо и налажемо вам, да обое по пријатију овог писма призвете и Пауна и Петриу, и добро да и испитате, и ако при испиту призна Паун, да е с номѣ у договору и согласиу био, да девоика нему самом прибегне, а ви онда како девоики тако и Пауну по 50 батина ударите, за то што би е примао у своу кућу. — Ако се не дозна да е Паун у согласиу с номѣ био, то онда саму девоику са 50 штапа казните, и оцу е неном предате, да ју за другога да, ербо закон никако недопушта за овога да пође, а Пауна без казни е добрим посавјетованием одустите, да не би више икогда е номѣ какови размјериа и састанка имао, при коем остае и ест вам благонаклони

Суд Народни Сербски

У Крагевцу

30. Децембра 1825. года (М. П.)

Милошъ Обреновићъ
књаз сербски.

II.

Р ѣ ш е н и е

№ 298.

По учињеному нам известију чрез писма магистрата свидаелачког од 27. Марта т. г. да је Павле Дамјановић, из Прашинца, нахије ђупријске, ожењен, љубодествовао с девоиком Иваном кѣрију Радована Н. из истог села, од коег е она зачала, и 18. Марта породила и дете удавила!

Ивана као детоубица иначе смртну казну заслужује, но взирајући на њену младост, живот опранца јој се, а осуђује се да сто штапа жестоки по телу претрпи.

Родитељи девоике Иване, од коих безајмје затаено бити могло ние, да е Ивана бремена била, морали би зато, што се убиство над рођеним од кѣри њиове дететом у дому њиовом догодило, у новцу у касу народну неку суму новаца казни положити, но будући да ће они попечение имати за удају девоике кое би иначе прељубодели Павле имао, зато се то њима оставља.

Павле Дамјановић, прељубодјели, кои ожењен будући, у место што би старание имао о удаи девоике, да положи у касу

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
С
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

народну, ербо су осуђени родитељи девоике да старание о њој-
зиној удаи имаду, и да претрпи сто батива по телу.

Пресуђено у Крагевцу 4. Априла 1825. године.

(М. П.)

Суд Народни Сербски

№ 697.

Предстојеће пресуђење кнезова сербски, одобравајући по свим тачкама, његовим, и совим додатком, да прељубодетели Павле, кроз осуђене му казну по телу, и *неко време у окову крагевачком придржати се.*

У Пожаревцу

(М. П.)

6. Апр. 1825. г.

Милош Обреновић

књаз сербски

III.

Благородни кнезови суда свиланачкогъ и пожаревачкогъ!

Препоручуем вам, да ове пандуре, кои терају апсеника едног и едног вола у Пожаревац, измените у Свилаенцу и да наредите друге пандуре, кои ће и апсеника и вола у Пожаревац отерати; наредите ваши пандура онолико, колико се од ови крагујевачки натраг врати. Имаите добар позор на апсеника оног, да неумакне како, зашто је велики преступник, *у државу је дириго;* пандурима наложите, да га добро чувају, *иначе ће њине главе његову заменити.*

Остаем ваш доброжелатељ,

У Крагевцу

10. Априла 1826.

№ 469.

Милош Обреновић

књаз сербски.

IV.

Р Ѣ ш е н и е

Над Јаћимом Николићем, 30-љетним ожењеним, Арсением Радовановићем, 28 година старим ожењеним, и Максимом Јанћићем, 26 година возрастом такође ожењеним, из Свилаенца Нахије Тупријесе.

Ова тројица, за своја злодејанија, Суду Народном Србском, 9. Децембра 1825. год. на размотрение преставлениа, окова ставлени и уапшени, а потом на испит предузети, признају и исповедају, да су пре три године, наважденијем Станислава Павловића, из Марковца Нахије Смедеревске: с погибшим Петром Брком 3. Дек. 1825. год. № 1418. на смерт осуђеним из Свилаенца, заседно отишли у Марковац, ноћу на Панту Скелецију напали, везали, 150 гроша готови пара одузели, и проче ствари поарали, коег везана жива у Мораву Петар Брка бацио је, а потом и сву поару међусобом разделили су, коим делом речени злодјели Јаћим Николић, Арсеније Радовановић, и Максим Јанић, постали су учиниоци не само у поари, него и у убиству над Пантом Скелецијом учињеном; за то се *Пресуђује, да ови сву поару врате, и да се у Собранију Народном, за пример другим, шибāju, и то кроз 300 момака, 6 пута горе, а 6 пута доле, сваки да прође, а потом да се одиуству.*

Пресуђено у Крагуевцу 9-ог Априла 1826. года.

(М. П.) У Суду Народнѣмъ Србскомъ.

„Одобрава по свом содржанију његовом“

У Крагоевцу
2. Маја 1826.
№ 560.

Милошъ Обреновићъ
сербски кѣз.

V.

Р е ш е н и ј е

Над Радованом Милосављевићем, из Воиника, Наие Ђуприске, 30 год. старим, ожењеним и деце неимућим, кои е 26 Фебруариа ове 1829 године отчуа своег Станка Стоановића из истога села ушимице секиром убио.

По учињеном Магистрата Н. Ђуприске Суду Народном и писменом од 7 Марта исте 1829 год. известију, увидео е Суд Народни, како из истога магистратског известиа, тако и из усменога овди на испиту у канцеларији Суда Народнѣг показивања и признателности преднаведеног Радована Милосављевића, а и сведочанства кметова села Воиника, да е повод означеном убиству био следујући: Погибни Станко Стоановић покљонио е био одјеленим од нега пасторцима: означеном Радовану и брату му Радивоу едну градану коу оваи последни потох и гробита почну.

Поклон таи следовао е о прошастој белои неделји, по којои не прође ни две недеље дана, кад исти Станко Стојановић исту градину од свои посторака поиште натраг да узме, но ови не уступе му то говорећи, ти си нам ју едном поклонио пак да је сада натраг узимаш — недамо.

По овому браћа Радован и Радивои изиђу и пак у чисти вторник поклонену им градину требити, захватајући по нешто и от околи прилежеће к истом градини земље; кое кад им отчу види (та му е градина по ниже куће у едном равни била) повикне и на едног и на другог, да се требитнеја градине, до сутра прођу, а сутра дан кад дође, да ће он с кметовима на оно мјесто изићи, да им исто по правници поделе; а они те речи отчуја својег непослушају, већ и даље све еднако требити не престану. Видећи такову упорност и непослушание пасторака својих, Станко Стојановић уиђе у кућу, узме дугу пушку и изиђе напоље у намјеренију гађати једног од њи двоице; уразумевши пак намјереније његово — жена му његова повикае на млађег им сина: недай, Милоико! хоће отац да ти браћу погуби. Кои Милоико и замоли се код оца, да пушку остави, и оваи ју остави. Оставивши пак пушку и по други пут он, Станко, повикне на требежнике — пасторке свое, да се требленија оног до сутра окану, као што им је и прво говорио, но они и опет непослушају га кои кад то види, узме едну рогуљу, и ускори к нима у градину, куда пак кад приспе, повиче на првога Радована, да се требленија прође, а оваи нехтевши, преговарати се почне с њиме; онаи пак, разјаривши се, устреми се на истог Радована, да га рогуљом убоду. Причем и повикне Радивоу на Радована, да се брани и секиром устремљујући се рогуљу отбје. Осуећени дакле у намјерениу своем, честопоменути Станко Стојановић — отчу им, рогуљу наоачке обрне, и држалјом от исте двапут Радована удари по руци, кои Радован и почне јаукати, а отчу му се натраг измицати, и у томе натрашке измицаниу некако саилете се у трњу, и падне, а вше пута опоменути Радован, желећи повратити она два примљена од њега ударца, дотрчи и отчуа своег Станка Стојановића виш е слепог ока у главу ушилице сјекаром удари, кои ударац, околу заранка причињени, и пресели му дух његов у вечност, околу остала исте ноћи. Потом кметови из села Воиске увате и одведу истог убицу Радована Милосављевића, у магистрат Свилаеначки, кои га овамо у суд народни отправи, гди се и сада у окову стављен у апсу находи.

Овди примјетити неизостављамо, и речи Милована рођенога сина поч. Станка Стојановића, кои нам је овди у суду народнием

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

на испиту показао, говорећи, да му е опоменути отац његов пиан био, кад е износио из куће пушку, и кад е к овима с рогуљом у руди на градину отишао, кое показивање своје и доказивао овим речима: у чисти фторник-дан, кад ће му отац да погине, говори он, да им је кући нинои доходно едан рођак нин из Подјана, по имену Пана, тражеђа пасулја гдигод, да купи, — будући пак да код њихове куће таквог се ние наћи могло, из узрока, што су и сами у нему оскудност трпили; за то да е и истога Пану тог Станко отац му, повео био у село, распитујући по кућама, да неима когод пасулја на продау? кое га впрочем нигде ненађе. И тако враћајући се кући, да их е обоицу, — њи свраћао кући својои неки опет рођак им Радоша, и они да су код њјега пили вина, колико су хотјели. Потом да су и јошт код неког им рођака свраћали били, и код њјега такође да су пили, и пиани кући нинои да су отишли, откуд потом рођак им се нин речени Пана, својои кући у Подјане и отправи, а отац му — Станко грознително почео дјествителним нападанием устремдјавати се против свои пасторака горе показане браће: Радована и Радивоиа, као што се из горе наведеног описаниа јасно видети може.

Сматрајући важност преступлениа и незакони поступак Радована Милосављевића, против отчуа своег Станка Стоановића, немилостиво ниме живота свога лишеног, Суд народни находи га *смрти* повина, но узимајући у уважение то, што е Станко Стоановић први на Радована с рогуљом напао, и номе га по руци двапут ударио, за то и решио е, да исти Радован Милосављевић до Дмитрова-дне, у оков ставлен у апсу пребуде; а потом да се смртном шибом и за примјер другим казни, т. ест кроз 300 момака 12 пута горе, 12 пута доле, да прође; пак, ако остане жив кући да се отпусти.

Решено у Крагоевцу 16 Маја 1829 года.

№ 219.

(М. П.)

Суд Народни Сербскии

Предстојеће решеније Суда Народного, призначавам из призрения, што убиство Радованово ние с предразсуждением учинјено, а притом што е Радован ово већ годину дана у апсу лежао, и зато решавам да се јошт кроз 200 момака двапут на место шибом казни, и кући одпусти.

У Крагуевцу

24. Фебруарија 1830 года.

(М. П.)

Милошъ Обреновићъ

кназ Србски.

СТРАНО ЗАКОНОДАВСТВО

Немачки закон о накнади невино осуђених од 20. Маја 1898

Важан дуго очекиван, а и у нашој правничној књижевности већ помињан закон о накнади невино осуђених, публикован је у немачком зборнику закона 27. Маја ове год. Он не испуњава сва очекивања, која су на њега полагали стручњаци у интересу правде, али њиме је свакојако учињен значајан напредак и с тога ћемо га изложити нашим читаоцима у његовим најглавнијим основама.

Право на накнаду, коју закон даје, везано је за четири претпоставке.

Пре свега мора потражилац накнаде да буде ослобођен у поновљеном суђењу или да у овом суђењу услед примене блажијег закона буде бар мање кажњен.

Затим мора да је казна против осуђенога, услед првог суђења, сасвим или бар од чести извршена. Ако је дакле неко невино осуђен, али казна није ни делимично извршена, то он нема права на накнаду.

Трећа и најважнија је претпоставка за право тражења накнаде та, да је у поновљеном суђењу невиност осуђенога доказана или, ако се осуда оснива на блажијем казненом закону, да не постоји више подозрење због тежег дела.

Напослетку не сме бити тај случај, да је прву осуду оптужени сам намерно или великим нехатом произвео: ако је и.п. оптужени намерним лажним признањем осуду проузроковао, то он нема право на накнаду. Пропуштање апелате или жалбе не сматра се, по изречном законском наређењу, као нехат.

Ако те побројане претпоставке постоје, онда право на накнаду имају:

- 1). Осуђени сам.
- 2). Она лица, која је осуђени по закону издржавати морао.

Накнаду је дужна дати она савезна држава, чији је суд у првом степену кривично поступање предузео. Та држава ступа, до износа дате накнаде, у права, која потражилац накнаде према трећима има зато, што је њиховом незаконитом радњом осула проузрокована: замишља се сведок, чијим је кривоклетством дошло до осуде онога, који има права на накнаду.

Дужност на накнаду државе утврђује се одлуком суда за поновљења: ова одлука, против које нема правног средства, из-

риче се у исто доба са пресудом. Она се не објављује, него се само доставља. На основу овакве одлуке од оштећенога тражена сума мора се у току три месеца, по достави одлуке, тражити код државног одветништва онога земаљског суда, у чијем је домаћају (срезу) донесена пресуда. По истеку три месеца заста-рева то право. О тражењу решава највиша судска власт дотичне земље, против које се одлуке у току даља три месеца може судским путем поступити.

За ту тужбу искључно је надлежан земаљски суд, а тиме је за сваки случај створен призив на највиши Државни Суд (Reichsgericht).

У оним случајима, у којим је Државни Суд у првом и последњем степену надлежан, ступа на место благајне савезне државе: благајна државна (Reichscasse); на место највише судске власти појединих држава: државни канцелар, а на место државних одветништва појединих држава: државно одветништво (Reichsanwaltschaft).

Што се тиче количине накнаде, закон вели само, да се мора накнадити материјална (имовна) штета, која је настала услед извршења казне. У појединим случајима мора се доказати, колико она износи. Онима, који имају право на издржање, мора се онолико накнадити, колико им је, услед извршења казне, од издржања укинута. —

* * *

То су у главноме наређења тога закона, који као што рекосмо, није задовољио очекивања, што су на њега полагана. Један од његових критичара, који износи слабе стране овога закона, завршује своју расправу тврђењем, да су ограничења накнаде, која се законом обезбеђује невини или неправедно осуђенима, поглавито основани на фискалној бојазни, али „тим ограничењима нови закон више личи камену него давно траже-ном хлебу.“

М. С. М.

Ч И Т У Љ А

Д-р Алфонс Ривије, одлични професор и научник, од страних правничких ауторитета код нас најпознатији и најпоштованији, — проминуо је напрасно од капље у Брислу 9. (21) јула.

Ривије рођен је 1835. у Лозани у Швајцарској, учио је у својој домовини, у Паризу и Берлину, где се 1862. хабилитирао као приватни доцент; од 1863. био је професором на универзитету у Берну, а 1867. позван је и примио се катедре римскога права на универзитету у Брислу, на ком је остао до своје смрти. Поред римскога права, он је по смрти чувенога професора Арица предавао и међународно право. Његов огроман и опште признати рад на правним дисциплинама, које је предавао, а нарочито на пољу међународнога права, почиње нарочито од 1869. када је покренут чувени часопис „Revue de droit international et de législation comparée“, међу чије највредније сураднике спада Ривије. Када је иницијативом покретача тога ревија основан на скоро за тим „Институт за међународно право“, чије одлуке годишњих скупова уживају ауторитативну важност код научника и државника, Ривије био је један од највреднијих чланова његових, девет година као главни секретар и уредник органа тога удружења, а три године као председник. Његова многобројна дела из међународно-правне науке прибавила су му име и глас опште признатог ауторитета и одликовање избраног судије у неколико међународних спорова између разних држава.

Осим многих чланака, реферата и критика у разним правничким и другим научним часописима, он је аутор многих дела, од којих ћемо — упућујући наше читаоце на потпуније побројање његових радова на предговор г. Дра Веснића у његовом преводу, „Основи муђународнога права“ — споменути као најглавнија ова: *Introduction historique au droit romain*, 1870—72, др. изд. 1880; *Traité élémentaire des successions à cause de mort en droit romain* 1887; *Note sur la littérature du droit des gens avant la publication du jus belli ac pacis de Grotius* 1883; *Élément du droit international privé ou du conflit des lois*, 1884. (На српски превео Јов. Акимовић 1887.); *Literaturhistorische Übersicht der Systeme und Theorien des Völkerrechts seit Grotius* — у Холцендорф-овом „*Handbuch des Völkerrechts*“ I, засебно на француском 1889; *Lehrbuch des Völkerrechts*, 1889; *Programme d'un cours de droit des gens*, 1889; *Das französische Civilrecht*, 1890; *Précis du droit de famille romain* 1891; *Principes du droit des gens*, две књ. 1896. у српском преводу (Основи међунар. права) од Др. М. Р. Веснића књ. I. 1897.

„Сви се Ривијерови радови одликују великом ерудицијом, бистром критичком анализом, правном логицом, прецизним излагањем и извођењем резултата. У својим критичким приказима и рефератима, који је посао савесно и значајки вршио кроз дуго

година, Ривије је показао ретку „sagacité critique“ (критичко оштроумље и разбор) и ти су његови прикази компас за оријентисање и поуздан путевођа кроз шарену масу литерарних појава и продуката, који су се за последњих двадесет и више година јављали на пољу приватнога и међународнога права.¹⁾

Са Ривијером губи правна наука једног од највреднијих привредника и ауторитета. Одајући част његовој успомени као научнику, споменућемо и његов одлични карактер и лична својства, која су му задобила најискреније и најживље симпатије и код нас, кад је у Августу 1894. походио српску престоницу, где су га његови поштоваоци и пријатељи с пуним срцем дочекали, старајући се свом могућом услужношћу, да му омиле борављење, тако да је однео од нас, као што је сам казивао, најпријатније успомене и утиске.

К Њ И Ж Е В Н О С Т

Српско-Хрватска

Алекса С. Јовановић, Изборно право женскиња у Краљевини Србији. (Приложак нашим уставним питањима). Београд, штамп. Св. Николића, 1898.

Мита Петровић, Одговор на „приказ“ г. Стојана М. Протића у „Делу“ књ. 18. о моме делу „Финансије и установе обновљене Србије“. Београд, држ. штамп., 1898.

Начела социјалне демократије, (ерфуртски програм) од Карла Кауцког, превод с немачког. Издање групе великошколаца социјалиста. Београд, штамп. М. Јовановића, 1898.

Коста Арсенијевић, Јавна политичка исповест. Београд Штам. П. Танасковића 1898.

Закон о изменама и допунама у закону о грађ. судс. поступку од 10. Фебруара 1865. Београд, држ. штамп., 1898.

„Полицијски Гласник“ стручни лист за све полицијске радове. Уредник Н. Димитријевић. Излази сваке суботе. Бр. 24—32. (Јуни и Јули 1898.). Београд, Држ. штамп.

1) Види реферат о А. Ривијеру из пера у нас најодличнијег претставника науке, коју је предавао и обрађивао Ривије, — у „Делу“ свеска за Август 1898. стр. 326—329,

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Мјесећник правничкога друштва у Загребу. Год. 24. Бр. 7. и 8. Јули и Август 1898. Уређује у име одбора правничкога друштва Д-р Јосип Шиловић. Садржај: Д-р Е. Ловрић: Студија из женитбеног права. — Д-р Мирко Кошутић: Застара по аустр. прив. праву. — Д-р С. Посиловић: Нови видици у казн. праву. — Петар Петај: Неколико спорних питања из казненог пост. о поступку гледе прекршаја. — Д-р Ј. Строхал: Је ли по нашем објем грађанском закону исправа уговор? — Д-р Фр. Ј. Спевец: Право prywatno austrijskie. — Правосуђе: Грађанско, казнено, мијенбено-трговачко. — Из управне праксе. — Рјешитбе кр. управног судишта. — Књижевне обзране. — Сваштице. — Вјесник. — Стр. 193—384. Загреб, Дион. тиск., 1898.

Dr. Stjepan Ortner, Repetitorii iz pravne povjesti Germana i Slovena. Priredio — — pristav kр. sveučilišne biblioteke. Tisak i naklada knjižare Lav. Hartmana (Kugl i Deutsch). Zagreb 1898.

Немачка

Friedemann A. Die Selbsthülfe in rechtshistor. dogmat. Darstell. unt. bes. Bertücht. d. röm. Rechts. Berlin, Prager.

Ebert E. u. Dudek H. Gesetz über die Angelegenheiten der freiwill. Gerichtsbarkeit. Breslau, Marcus.

Heilbronner J. Der Begriff „Unterdrückung wahrer Thatsachen“ beim Betrüge. München, Schweitzer Verlag.

Brandis, W. Rechtsschutz der Zeitungs- und Bücher-Titel. Berlin, Lipperheide.

Heckel, M. v. Das Budget. (Hand- u. Lehrbuch d. Staatswissensch. 2. Abt. 4. Bd.) Leipzig, Hirschfeld.

Ф р а н ц у с к а

Couhin, C. La propriété industrielle, artistique et littéraire. Paris, Larose.

Férand-Girand, L. J. D. Régime légal des propriétés riveraines des chemins de fer. Paris, Marchal et Billard.

Saieilles, R. L'individualisation de la peine. Paris, Alcan.

Vincent—Dopffer, L. La libération conditionnelle (loi du 14 août 1885) Paris, Rousseau.

Dabot, L. Droits des particuliers concernant les sépultures. Paris, Fontemoing.

ПРОМЕНЕ У СУДСКОЈ СТРУЦИ

(По „Српским Новинама“ од 1. до 15. VIII. 1898.).

Краљевским указом од 1. Августа постављени су:

За председнике првост. судова: зајечерског г. Илија Машин, пред. књажев. првост. суда; књажевачког г. Најдан Јовановић, пред. зајеч. првост. суда.

За судије првост. судова: лесковачког г. Недељко Мутавџић, судија књажев. првост. суда; књажевачког г. Ђорђе Јовановић, судија чачанс. прв. суда.

Пензионисан: г. Ђорђе К. Молеровић, судија ђупр. прв. суда.

ВЕСНИК

Народна скупштина, сазвана за ову годину, одложена је Краљевским указом од 3. ов. за 12. Новембар, кога ће се дана састати у Нишу, да продужи седнице.

* * *

Обнародовани закони и законодавна решења. Краљевску санкцију добили су и до данас су обнародовани још ови, овогод. народном скупштином усвојени закони и законод. решења:

Закон о народним школама, од 26. јула 1898.

Закон о устан. мушке Учитељске Школе у Јагодина, од 26. јула 1898.

Закон о изм. и допуш. у зак. о уређењу више женске школе од 19. Јан. 1879, — од 26. Јула 1898.

Закон о риболову, од 27 Јула 1898.

Закон о изм. и допуш. у зак. о погори војних инвалида и породица поинулих, од рана умрлих, или несталних војника, од 1878, — од 29. Јула 1898.

Закон о изм. и допуш. у зак. о Црквеним Власима од 27. Апр. 1890., — од 26. Јула 1898.

Решење Народне Скупштине од 28. Јула 1898., да се лист „Витез“ и „Календар свих Кола Јахача Кнез Михаило“ штампа бесилазно у Држ. Штампарији, — од 30. Јула 1898.

Закон о допуш. чл. 44. закона о Судијама од 9. Фебруара 1881, — од 31. Јула 1898.

Закон о изм. и допуш. у закону о позајмици код Народне Банке од 22. Марта 1898, — од 31. Јула 1898.

Решење Нар. Скупштине од 3. Аугуста 1898. о изузетном примању ученика у Богословију за 1898/99 школску годину, — од 4. Аугуста 1898.

Закон о женидби официра, подофицира и редова, од 3. Аугуста 1898.

Закон о уступању бање Ковљачке народу округа подришког у експлоатацију, од 1. Аугуста 1898.

Решење Нар. Скупштине од 31. Јула о тумачењу одредбе закона о дневници, подвозници и свлидбини држ. чиновника од 19. Фебруара 1892., — од 4. Аугуста 1898.

Закон о изм. и допун. у закону о таксама, од 31. Јула 1898.

Закон о грађењу локалне железничке пруге у Београду: желез. станица — сточни грч, — и о 6% зајму за грађење те пруге, од 4. аугуста 1898.

Решење Нар. Скупштине од 3. Аугуста 1898. о издавању дупликата 103. лутр. 2% обвезница у место упрощених ори. обвезница, од 4. Аугуста 1898.

* * *

Одликовање. Г. Божићар П. Мутавџић, судија Апелационога Суда, одликован је Краљеве. указом од 2. ов. мес. орденом Св. Саве четвртог степена.

* * *

Д-р Мирослав Спалајковић одликован је од правног факултета париског универзитета златном медаљом за израду најбоље докторске тезе. Предмет, који је расправно, односи се на међународно-правни положај Босне и Херцеговине.

* * *

Нов адвокат. Г. Павла Маринковића, бивш. јавног правозаступника, Министар Правде поставио је по његовој молби за јавн. правозаступника за вар. Београд.

* * *

Премештен адвокат. Г. Властимир Ст. Максимовић, јавни правозаст. при Куријеском првостеп. суду премештен је по својој молби за пожаревачки првост. суд.

* * *

Умрли адвокати. Петар Рад. Ивковић, правозаступник при врањском првостеп. суду, умр'о је 8. Јуна у Нишкој болници.¹⁾ — Светомир Давидовић, правозаступник при смедеревском првостеп. суду, умр'о је 16. Јула у Београду.

* * *

1) Сва наша писма, упућена друговима док. колеге, да нам пошљу податке о њему, остала су без одговора.

Институт за међународно право имао је ове године свој састанак у Хагу. Седнице су отворене 6. (18.) Августа у присуству дипломатскога кора и министра спољних послова, Бофорта, који је институту честитао његов 25-годишњи опстанак. За председника изабран је Асер, који је прочитао извештај, у коме се набрајају сва питања, која је институт до сада решио, као и она, која су остала још нерешена, а тичу се нарочито приватног и поморског права. —

Док смо имали правничке органе, они су пратили рад института и доносили његове одлуке. Постараћемо се, да нашим читаоцима саопштимо одлуке годишњих састанака Института од времена, када је прекинута излагање наших правничких листова па до данас.

* * *

Заштита умне својине. У Министарству Правде у Берлину састаће се кроз који дан комисија да прегледи нацрт новог закона о заштити умне својине. Комисију састављају правници, писци разних струка, музичари, вештаци и књижари, — а сви они стекли су гласа на пољу свога досадањег рада. Тако прегледани и израђени пројекат поднеће се државноме већу.

* * *

Свеучилиште у Фрајбургу у Швајцарској. Професорски савет универзитета у Лајпцигу, донео је одлуку, да универзитет у Фрајбургу не сматра више као свеучилиште. Практична последица те одлуке биће, да се семестри, проведени на фрајбуршком универзитету, неће више урачунавати у академско време и да докторска диплома више не вреди. Ту своју одлуку саопштио је лајпцишки универзитет и осталим немачким свеучилиштима, која ће вероватно усвојити ту одлуку, те ће немачки професори и ђаци морати напустити Фрајбург.

* * *

Међународна конференција за поморско право састаће се по други пут 16. — 18. септембра у Анверу. Преставници свију интересованих држава биће заступљени на конференцији, која има да донесе одлуке, што се поглавито односе на одговорност власника бродова услед поморских несрећа. Ми смо већ раније (у бр. 10. нашег листа) споменули, како су се образовали национални одбори, који обрађују поморско право у својој домовини и како сви заједнички раде, да се дође до опште утврђених начела. У најновије доба приступиле су овоме удружењу Норвешка, Италија и Америчке Сједињене Државе.

БЕЛЕШКЕ

Гвоздена каса адвоката не може се узети у попис. Против једног бечког адвоката, који је дуговао порез, одобрена је забрана на његову покретност и узета му је у попис и вертхајмова каса. Он се жалио против тога и финансијска управа, нао надлежна виша власт, решила је, да се каса истави из пописа са ових разлога: И ако каса ни непосредно ни у опште не припада у предмете који су нужни за вршење позива, и који се услед тога изузимају од извршења, то се не да порећи, — кад се узму у оцену сва права и дужности, које су спојене са адвокатским позивом, као и одговорност адвоката према својим клијентима да прима и чува новце, исправе и ствари од вредности, као и акта, која се због своје садржине не могу оставити, да отворена леже, — да је адвокату гвоздена каса преко потребна и да се с тога она мора сматрати као предмет, који је нужан за вршење адвокатског рада, па се према томе не може ни узети у попис.

* * *

Је ли кажњиво? Код суда у Бону тужила је једна газда-рица своје закупце, једног радника и његову жену, да су јој остали дужни станарину и храну, па из њеног стана побегли. Тужила их је кривично због преваре. Државни тужулац изјави своје сажељење, да овде не може бити говора о превари, јер тужени нису ни тражили кредита на основу неких лажних и лукавих представљања. Према том он не може тражити њинову осуду, а истог мишлења био је и суд, који је заиста тужене ослободио.

* * *

Могу ли се забранити посланичке дијурне? Пре неколико дана донео је судија у бечком VIII. суду (судски секретар Д-р. Ант. Чап) у толико интересантну пресуду по спорном питању, што се она разликује од досадање праксе. Нека бечка фирма тражила је на основу изршне пресуде забрану на посланичке дијурне свога дужника, који је био посланик бечког царевинског већа. Поменути судија одбио је тражење, на основу дворскога Декрета од 21. VIII. 1838, једно, што дијурне служе посланику за нуђе издатке, који су скопчани са његовим положајем као посланика, а друго, што то нису стални приходи, који могу бити предмет забране.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ И УПИС У ЧЛАНСТВО УДРУЖЕЊА

Са 1. Јулом ступилисмо у друго полгође в зато молимо све претплатнике, да одмах обнове претплату.

Оне другове наше, који се још нису уписали за редовне чланове удружења, молимо, да то одмах учине, јер је удружење, поред осталих својих задаћа, позвано, да заступа и интересе адвокатскога реда. Годишњи је улог за њих 24 динара.

Све остале правнике у Србији позивамо и молимо да се упишу за ванредне чланове удружења, а годишњи је улог 16 динара.

Правозаступници и правници ван Србије могу такође бити чланови удружења и ми их најувердније позивамо, да се у чланство упишу. Годишњи улог за њих износи 20 франака у злату или 20 круна.

Сви чланови удружења, редовни или ванредни, из Србије или ван Србије, добијају бесилатно орган друштвени „Бранич“, као и друга издања друштвена по нижој цени.

„Бранич“ излази 1. и 16. сваког месеца, у свескама од 2 до 2¹/₂ табака.

Претплата за нечланове стаје:

У Србији:	Ван Србије:
На годину 15 дин.	Годишње . . . 20 фр. или круна
„ пола године 8 „	Полугодишње 10 „ „ „
„ четврт године 4 „	

Улоге и претплату у Београду прима благајник друштвени г. Димитрије Тадић, правозаступник, а у унутрашњости примају друштвени повереници.

Све поште у Србији и ван Србије примају претплату на наш лист.

Улози и претплата из места ван Србије, може се најподесније шиљати упутницом.

О Д Б О Р

Удружења јавних правозаступника у Србији.